

Avui la filosofia no està de moda. Només cal donar una mirada al nostre entorn: ni en l'àmbit educatiu, ni en els fòrums d'opinió, ni en les preocupacions diàries de les persones que participen en l'anomenat món cultural, no hi té cap lloc. Fins i tot el seu nom ha perdut el vell sentit d'*amor a la saviesa* i hom parla, sense tornar-se vermell, de la *filosofia* d'una empresa o fins i tot d'un producte, en una transposició americanitzada i maldestra. Però, malgrat això, existeixen —existim— alguns que creiem en la seva utilitat perquè pensem que encara —i potser més que mai— és convenient la formulació, l'anàlisi i la crítica de l'existència.

Què és filosofar? Primer de tot, filosofar és una actitud, una certa manera d'encarar-se a la realitat amb el propòsit d'abastar-la, sense cap més mitjà que la informació i el raonament. Una actitud certament incòmoda que comporta navegar contra corrent per molts motius: perquè les preguntes que planteja no interessin o, fins i tot, neguitegen a la majoria de persones; perquè, com que és profundament crítica, topa amb les conviccions dels que ja estan més o menys còmodament instal·lats en la religió, en la ciència o en el més habitual "qui dia passa, any empeny".

És també una actitud gratuïta i despresada. Mentre que les religions sol·liciten adhesions i les ciències exigeixen confirmació de les hipòtesis, la filosofia, feta com un exercici intel·lectual, no demana res. El seu objectiu està en la formulació d'ella mateixa, en el plaer d'assolir majors nivells de comprensió o, almenys, d'atènyer una visió més global i panoràmica. I fins i tot, davant de la pobresa intel·lectual de la quotidianitat, amanida amb la informació contaminada que ens arriba de tot arreu, filosofar esdevé un exercici higiènic.

Ha de ser una actitud humil, perquè és la del que només aspira a saber, però ha de ser alhora una actitud decidida i valenta. S'ha de practicar sense complexos. Sense temor davant de les creences integristes —mai fonamentades—, sense

sentiment d'inferioritat enfront del coneixement científic, malgrat que aquest tingui tan bona premsa, sobretot per l'esclat del seu fill més brillant, la tecnologia.

Aquesta actitud que és el filosofar, comporta d'entrada una certa posició davant del món: no donar res per vàlid, no acceptar res que vingui de fora si prèviament no ha estat analitzat i incorporat voluntàriament en el procés del raonament. Vull recordar aquí els consells que el nonagenari Juan David García Bacca —una de les figures més rellevants del pensament hispànic contemporani— donava als seus lectors: "No delegar en Res ni en Ningú... el pensar per compte propi. Que ningú s'arrogui el dret de pensar per altri. Cadascú ha de pensar per si mateix, per a si mateix, amb ell mateix en tot. I assumir l'obligació de donar als altres aquest exemple. Recordant que la por a pensar sobre tot és més potent i freqüent que la por a morir.

MAGRITTE (PROHIBIDA LA REPRODUCCIÓN) 1937-1939

Per a la majoria, 'morir abans que pensar'".

Tot això demana una certa posició davant del món: no donar res per vàlid. Creure que en l'àmbit de les idees generals no hi ha res immutable, res que no sigui susceptible de ser repensat. Veure també que la informació que alimenta la nostra reflexió és molt canviant, que cal estar al dia. I que el pensament filosòfic no ha de ser mai monolític, sinó flexible i adaptable a l'evolució. La història ens mostra que cap sistema científic o filosòfic tancat ha estat capaç d'explicar tota la realitat.

Filosofar és també una actitud necessària per al desenvolupament de la humanitat. Ben segur que ja no té l'antic valor de *ciència de les ciències*. De fet, avui ja no es construeixen sistemes filosòfics globals amb pretensions d'explicar-ho tot. El coneixement s'ha fet tan múltiple i tan especialitzat que això no és possible. Però la filosofia pot fer almenys tres coses: crítica del coneixement; resum global i didàctic del saber que normalment es troba dispers i inabastable; i, sobretot, prospectiva, és a dir, enunciació de possibles escenaris de l'esdevenidor. Voldria insistir en aquest últim punt: sense els compromisos del raonament científic que es mou per paràmetres molt estrictes, la filosofia es pot permetre el luxe de desplegar la màxima creativitat, emprant mètodes intuïtius com ara el que els anglosaxons anomenen "tempesta d'idees". El que s'obtingui amb aquests sistemes de pensar pot ser la base d'una elaboració rigorosa i sistematitzada.

Finalment, cal afirmar que filosofar és una actitud a l'abast de tothom. Que ningú pensi que es tracta d'una activitat críptica. Ben al contrari, és un exercici clar i transparent que exigeix, això sí, preparació i rigor. Si tothom el practiqués en la mida de les seves possibilitats segurament que la filosofia tindria un esclat extraordinari, com ha passat amb altres tècniques, i la humanitat en conjunt avançaria notablement en l'intent de comprensió de la realitat.

mcf@redestb.es

